

**POSITION PAPER
VISIE SIVON OP BIG
TECH EN EDTECH**

Oktober 2025

Inhoud

Documentenclassificatie	2
Issue en context	3
Oplossingen	4
Visie SIVON Big Tech en EdTech	5
Visie op Europese alternatieven	5
Onze standpunten	6
Wat betekenen deze standpunten voor de praktijk?	8
1. Vrijheid om te kiezen	8
2. Veiligheid en privacy	8
3. Transparantie en verantwoording.....	9
4. Betrouwbare digitale technologie en leveranciers	10
5. Regie op de markt.....	10
Maatschappelijk verantwoord ondernemen door leveranciers	11
Kernboodschap.....	12

Documentenclassificatie

Voor dit document hanteren wij classificatie: TLP: GREEN

SIVON maakt gebruik van de volgende classificaties en coderingen:

Classificatie	Toelichting
TLP: RED	Strikte toegangscontrole. Opslag op beveiligde servers met encryptie. Distributie alleen via beveiligde kanalen.
TLP: AMBER	Dit document mag gedeeld worden binnen SIVON en (externe) belanghebbenden. Ontvanger mag niet verder delen.
TLP: GREEN	Geen restricties op toegang of distributie. Mag vrijelijk gedeeld worden binnen en buiten SIVON, maar niet via publieke kanalen.
TLP: CLEAR	Geen restricties op toegang of distributie. Mag vrijelijk gedeeld worden, ook via publieke kanalen binnen en buiten SIVON.

Deze position paper is mede tot stand gekomen door een raadpleging bij onze leden via de ledenraad en twee webinars in september 2025. Aan deze raadplegingen deden ongeveer 40 schoolbesturen mee.

Issue en context

De invloed van grote technologiebedrijven (Big Tech) en EdTech* (leveranciers van LASsen en ELO's) op het onderwijs is groot. De vraag hoe scholen daarmee om moeten gaan is een complex vraagstuk. Bedrijven zoals Google, Microsoft en Apple bieden tal van digitale diensten die het onderwijs ondersteunen, maar brengen ook belangrijke uitdagingen met zich mee. Niet alleen speelt mee wat de onderwijskundige en didactische keuzes zijn in deze producten, maar ook de vraag hoe deze leveranciers omgaan met privacy, controle over gegevens en de veiligheid van die toepassingen. Binnen de markt van leveranciers van leerlingadministratiesystemen zien we een beperkt aanbod aan leveranciers wat de keuze voor een leverancier verkleint en overstappen naar een andere leverancier lastig uit te voeren is.

Met de komst van **Artificiële Intelligentie (AI)** nemen de technologische ontwikkelingen in snel tempo toe. **AI is een systeemtechnologie met grote en onvoorspelbare impact op de maatschappij, vergelijkbaar met eerdere innovaties zoals elektriciteit en computers.** Versterkt door de schaal en afhankelijkheid van deze bedrijven en hun dominantie in de markt, maken dat het onderwijs zich (moet) afvragen hoe zij zich tot deze ontwikkelingen en leveranciers moeten verhouden.

AI biedt enorme mogelijkheden, zoals verbetering en personalisering van leerprocessen. Echter, algoritmes kunnen leiden tot ongelijkheid en discriminatie, zoals blijkt uit zorgen over AI-tools als Proctorio voor tentamenbewaking.

Als algoritmes onvoldoende rekening houden met culturele of leerachtergronden kunnen leerlingen worden benadeeld.

Onderwijsinstellingen moeten zich bewust zijn van het gebruik van Big Tech, EdTech en AI, maar zeker ook de afhankelijkheid van deze partijen. Scholen hebben bij het gebruik van producten van die partijen te maken met risico's zoals kansenongelijkheid, discriminatie, inbreuk op privacy en onvoldoende keuze(vrijheid), onvoldoende transparantie. Scholen kunnen daardoor gedwongen worden keuzes te maken die zijn ingegeven door leveranciers, en niet gebaseerd op de behoefte van het onderwijs op school.

**In deze position paper verstaan we onder Edtech de leveranciers van leerlingadministratiesystemen (LAS) en elektronische leeromgevingen (ELO). Voor de leermiddelenmarkt komt een aparte position paper.*

Oplossingen

De **Europese Unie** (EU) speelt een cruciale rol door regelgeving te ontwikkelen die de veiligheid, privacy en ethiek van AI-systemen waarborgt. De AI-verordening en de AVG vormen hierbij essentiële vangrails. **De EU heeft wereldwijd grote invloed door regelgeving, met normen zoals de AVG en AI-verordening die als internationale standaarden dienen.** Deze wetten zijn gestaafd op bescherming van fundamentele mensenrechten. En aan de totstandkoming van Europese wetgeving ligt een ethische afweging en Europa-brede discussie ten grondslag.

In het digitale onderwijslandschap functioneren Europese wet- en regelgeving zoals de AVG en de AI-verordening als essentiële vangrails. Net zoals vangrails op de weg niet bedoeld zijn om rijden te beperken maar om veilige bewegingsvrijheid te garanderen, bieden deze regelgevingskaders bescherming zonder innovatie te belemmeren. Deze vangrails geven scholen juist de ruimte om met vertrouwen te innoveren, wetende dat de fundamentele rechten en belangen van leerlingen en medewerkers beschermd zijn. Door binnen deze vangrails te opereren, kunnen scholen verantwoord gebruik maken van nieuwe technologieën zonder controle te verliezen aan grote technologiebedrijven.

De Amerikaanse politiek en grote investeerders hebben aanzienlijke invloed op Big Tech-bedrijven. De nadruk ligt vaak op groei, schaal en winstmaximalisatie, waarbij persoonsgegevens als economische grondstof worden gezien. Europese wetgeving, zoals de AVG, richt zich juist op bescherming van persoonlijke autonomie en ethische technologieontwikkeling, en legt de vrijheid van leveranciers aan ethische en juridische banden.

Door (meer) gebruik te maken van wat de wetgeving scholen biedt, wordt de vrijheid van Big Tech en EdTech beperkt door de ruimte die scholen binnen deze wetgeving aan deze leveranciers biedt. Wetgeving biedt ruimte om digitale producten en leermiddelen te gebruiken zonder dat controle over de gegevens van leerlingen en medewerkers verloren gaat. Of en wat er met die data gebeurt, wordt bepaald door de scholen en niet door leveranciers. Wetgeving geeft scholen de regie (terug).

Europese alternatieven voor Big Tech-oplossingen zijn momenteel nog volop in ontwikkeling en niet voor alle benodigde functies beschikbaar. Het is niet realistisch om volledig af te zien van gebruik van applicaties van buiten Europa of af te geven op deze partijen enkel omdat ze een commercieel belang dienen. Daarom zijn er twee parallelle sporen te bewandelen, waarbij enerzijds Europese alternatieven (en Nederlandse initiatieven) om de digitale soevereiniteit op lange termijn te waarborgen moeten worden gestimuleerd en desnoods ontwikkeld en anderzijds bindende afspraken met bestaande Big Tech-leveranciers over privacy, veiligheid en datagebruik nodig zijn. Dat dit laatste ook werkt, heeft het verleden ons al geleerd met betrekking tot Google Workspace for Education en Microsoft.

Daarnaast geeft gezamenlijke inkoop en aanbesteding alsmede het sectoraal bepalen van juridische en financiële inkoopvoorwaarden, de regie aan scholen en aan wat scholen nodig hebben. Daarbij ruimte laten voor overleg en afstemming met leveranciers, zorgt ervoor dat er een breed aanbod van digitale educatieve producten en diensten ontstaat dat inspeelt op de vraag van scholen, in plaats dat scholen afhankelijk zijn van wat de leveranciers aan aanbod hebben bedacht voor het onderwijs.

Visie SIVON Big Tech en EdTech

Elke school moet de ruimte hebben om zelf keuzes te maken die passen bij haar onderwijskundige visie en de behoeften van leerlingen en leraren. Dat betekent kunnen werken met digitaal veilige, betrouwbare en verantwoorde producten, diensten en systemen – zonder belemmeringen door een slecht functionerende onderwijsmarkt, het vastzitten aan één leverancier of beperkte keuzemogelijkheden.

SIVON ondersteunt en begeleidt scholen bij het maken van deze keuzes, door gezamenlijke inkoop, het toetsen van producten en diensten, het bevorderen van marktwerking en het waarborgen van publieke waarden. Zo helpen we scholen om de regie te houden over hun digitale ontwikkeling en onderwijsontwikkeling.

Visie op Europese alternatieven

SIVON ondersteunt actief de ontwikkeling en adoptie van veilige én betaalbare Europese alternatieven om de keuzevrijheid te vergroten, waarbij samenwerking binnen de gehele onderwijssector essentieel is. Dit parallel stimuleren van Europese alternatieven en afspraken met Big Tech is noodzakelijk omdat het huidige aanbod van volledig Europese technologieën nog beperkt is. Hierdoor blijven scholen voorlopig afhankelijk van Big Tech-leveranciers uit de Verenigde Staten, terwijl er tegelijkertijd ingezet moet worden op de ontwikkeling van autonome, Europese technologische capaciteit voor de toekomst.

Onze standpunten

1. Vrijheid om te kiezen

Iedere school moet in vrijheid kunnen kiezen voor ict-producten en diensten, die past bij haar visie op goed onderwijs. Deze vrijheid betekent dat er ook echt iets te kiezen moet zijn. We willen af van gesloten ecosystemen en langdurige afhankelijkheden van één aanbieder.

Wij vinden dat scholen toegang moeten hebben tot een breed aanbod aan veilige, betrouwbare en ethisch verantwoorde producten en diensten, zonder gedwongen te worden tot onwenselijke afhankelijkheden van leveranciers.

2. Veiligheid en privacy

Digitale veiligheid en privacy zijn voorwaarden voor goed onderwijs. Wet- en regelgeving zoals de AVG en de AI-verordening zijn geen belemmeringen, maar de vangrails die scholen helpen te beschermen voor wat werkelijk van waarde is: de digitale autonomie van onze leerlingen en leraren.

Wij vinden dat regelgeving scholen moet helpen om verantwoord te innoveren – uitvoerbaar en rekening houdend met de dagelijkse realiteit van scholen (de menselijke maat). Scholen behouden zeggenschap over de data van leerlingen en medewerkers en zij bepalen wat ermee gebeurt.

3. Transparantie en verantwoording

Leraren en schoolleiders moet inzicht hebben in het aanbod op de markt, hoe de prijzen zijn opgebouwd, wat de technologie wel en niet doet. Dat vraagt om volledige transparantie van leveranciers: over hoe data worden gebruikt en verwerkt, over de werking van algoritmes, over verdienmodellen en risico's.

Wij vinden dat scholen zicht moet hebben op het aanbod in de markt en de werking van een product of dienst, om verantwoorde keuzes te maken.

Transparantie is ook nodig om verantwoording af te leggen richting leerlingen, leraren en ouders.

4. Betrouwbare digitale technologie en leveranciers

Technologie maar ook de leverancier moet betrouwbaar zijn – technisch, ethisch en qua bedrijfsvoering. De markt moet daarin ruimte geven aan alternatieven, aan nieuwe toetreders, aan technologie van publieke en/of Europese herkomst.

Wij vinden dat er meer alternatieven moeten komen die publieke waarden borgen en niet afhankelijk zijn van winstmarges. Dit vergroot de betrouwbaarheid en zorgt ervoor dat het onderwijs ten alle tijden door kan gaan. SIVON stimuleert een gelijk speelveld waarin nieuwe toetreders een eerlijke kans krijgen. Daarnaast moet het voor scholen makkelijk zijn om over te stappen naar een andere leveranciers.

5. Regie op de markt

Scholen willen meer richting geven aan en zeggenschap hebben over het aanbod van marktpartijen. Dat betreft zowel de inhoud en functionaliteiten van producten en diensten, alsmede de voorwaarden waaronder leveranciers deze leveren. Dat vraagt om vraagarticulatie en vraagbundeling vanuit het onderwijs.

Scholen kunnen dit bereiken door hun gezamenlijke functionele wensen expliciet te maken en publieke waarden te vertalen naar concrete eisen. Tegelijk is het belangrijk voeling te houden met leveranciers om te beoordelen in hoeverre hun aanbod hieraan voldoet. SIVON ondersteunt daarbij door, op basis van de gedeelde behoeften van scholen, programma's van eisen op te stellen – zowel generiek als voor specifieke aanbestedingen – en zo invloed uit te oefenen op de markt via toetsingen, aanbestedingen en leveranciersmanagement.

Deze vijf standpunten vormen samen het strategisch kader voor digitale autonomie van scholen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

SIVON verwacht vanuit het maatschappelijk verantwoord ondernemen door leveranciers dat zij uitgaan van bovenstaande uitgangspunten.

Leveranciers hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid, zeker als zij in het publieke domein opereren. Transparantie over hun doelen, verdienmodellen en omgang met data is essentieel.

Wij vinden dat leveranciers die het onderwijs bedienen maatschappelijke waarden moeten respecteren in hun bedrijfsvoering – transparant, duurzaam en met respect voor autonomie en privacy. Alleen dan ontstaat een markt die bijdraagt aan toekomstbestendig onderwijs. We spreken hen hierop aan.

Wat betekenen deze standpunten voor de praktijk?

1. Vrijheid om te kiezen

Wat betekent dit?

- Scholen hebben invloed op de voorwaarden en afspraken die van toepassing zijn bij de inkoop en gericht zijn op de keuzevrijheid. Aanbestedingen zijn hiervoor een uitstekend middel.
- Scholen kunnen zelf bepalen met welke leveranciers en technologieën ze werken, op basis van hun eigen onderwijskundige doelen. De vraag van scholen bepaalt het aanbod.
- Leveranciers bieden hun producten aan binnen een gelijk speelveld, zonder concurrentie op digitale veiligheid of lock-in-effecten.
- Scholen hebben vrijheid binnen grenzen: keuzevrijheid bestaat binnen de kaders van wet- en regelgeving (betrouwbaarheid en digitale veiligheid).

Dit doet SIVON

- Organiseren van gezamenlijke inkoop en aanbestedingen (LAS, digitale producten).
- Professionalisering van inkoop: kennisdeling, netwerken en trainingen.
- Onderzoek naar marktdominantie en gebrek aan concurrentie (samenwerking met ACM/AP).
- Stimuleren van gezonde marktwerking en concurrentie.
- Ontwikkelen informatie voor scholen over leveranciersmanagement en Normenkader IBP/ Inkoop-eisen leveranciers wet- en regelgeving.

2. Veiligheid en privacy

Wat betekent dit?

- Scholen en leveranciers voldoen aantoonbaar aan wet- en regelgeving.
- Applicaties en digitale leermiddelen zijn vooraf getoetst op informatiebeveiliging en privacy.
- Wet- en regelgeving als vangrails geven ruimte voor technologische ontwikkeling en innovatie waarbij scholen hun recht op veilige en vrije digitale keuzes kunnen behouden.
- Scholen handelen naar het Normenkader IBP en zorgen ervoor dat ook leveranciers zich aan die afspraken houden.
- Leraren gebruiken alleen veilige en goedgekeurde tools die passen bij hun onderwijsvisie en weten waarom sommige tools niet zijn toegestaan.
- Data van leerlingen, leraren en overig onderwijspersoneel blijft altijd in eigen beheer van de school en de school houdt regie over hun data.

- Als we AI inzetten, blijft menselijk toezicht essentieel – vooral bij toepassingen die invloed hebben op kansen of beoordelingen van leerlingen.

Dit doet SIVON

- Toetsen van leveranciers, producten en diensten waaronder:
 - Beoordeling van verwerkersovereenkomsten (bijv. via Edu-V).
 - Uitvoeren DPIA's en risicoanalyses.
 - Beoordelen AI (FRIA) en technologie (algoritme).
- Faciliteren van kennisdeling over veilig gebruik van digitale technologie.
- Ondersteunen bij het voldoen aan het Normenkader IBP:
 - Deep Dive-workshops.
 - Inzicht in GRC-tooling alsmede inkopen/beschikbaar maken.
 - CISO-as-a-Service en Dreigingsdetectie-as-a-Service oplossingen.
 - Sectorbrede afspraken met leveranciers.
 - Ontwikkelen van en ondersteunen bij hulpmiddelen voor scholen.
 - Ontwikkelen van vertaling van normen voor scholen naar leveranciers.
 - Voorlichting en uitleg voor scholen en leveranciers (webinars)
- Hulp bij sectorbrede beveiligingsincidenten via SchoolCERT en crisisoverleg.

3. Transparantie en verantwoording

Wat betekent dit?

- Leveranciers moeten naar scholen volledig transparant zijn over hoe zij data verzamelen, verwerken, beveiligen en opslaan.
- Scholen krijgen inzicht in hoe een systeem werkt (bijv. AI) en kunnen hierover uitleg geven aan leerlingen, leraren en ouders.
- Scholen hebben de grip en regie over de data en een duidelijk overzicht van wie toegang heeft tot welke gegevens – en waarom.
- Scholen hebben zicht op het aanbod van producten en leveranciers in de markt en kunnen op basis daarvan keuzes maken.
- Leveranciers geven openheid over hun verdienmodel, algoritmes en omgang met data.
- Als we AI inzetten, blijft menselijk toezicht essentieel – vooral bij toepassingen die invloed hebben op kansen of beoordelingen van leerlingen.

Dit doet SIVON

- Stimuleren en eisen van transparantie in aanbestedingen en contracten.
- Onderzoeken op welke wijze de markt verbreed kan worden. (Voorbeeld wat we doen voor LAS po en go)
- Bieden van transparantie door toetsingen van leveranciers.
- Ontwikkelen van handreikingen voor gebruik van digitale technologie.

- Actieve voorlichting en bewustwording richting scholen en leveranciers.
- Ondersteunen van sectorale rapportages en onderzoek naar marktgedrag.

4. Betrouwbare digitale technologie en leveranciers

Wat betekent dit?

- Digitale producten werken stabiel, zijn veilig en sluiten aan op de behoeften van het onderwijs.
- Scholen kiezen technologie bewust, met kennis van kansen én risico's.
- Scholen kunnen overstappen als een leverancier niet meer voldoet – er zijn migratiemogelijkheden.
- Samenwerking met andere schoolbesturen en/of SIVON om alternatieven te ontwikkelen of in te kopen.
- Scholen vragen actief om technologie die publieke waarden ondersteunt, zoals open source of Europese aanbieders.
- Minder afhankelijkheid van geopolitieke spanningen of bedrijven die vooral winstgedreven opereren.

Dit doet SIVON

- Kennisdeling over kansen en risico's van technologie (AI, Cloud, infrastructuur).
- Onderhandelen en afspraken maken met leveranciers.
- (Bijdragen aan en stimuleren van) ontwikkeling van Europese alternatieven zoals Europese Cloud- en office-oplossingen.
- Leveren van:
 - o Veilig internet
 - o Network as a Service
 - o Pilot Dreigingsdetectie as a Service
 - o Pilot Open Source Program Office (OSPO)
 - o Alternatieve digitale diensten

5. Regie op de markt

Wat betekent dit?

- Scholen willen meer richting geven aan en zeggenschap hebben over het aanbod van marktpartijen.
- Scholen bundelen hun krachten door gezamenlijke vraagarticulatie en vraagbundeling.
- De publieke waarden zijn leidend in de eisen en wensen richting een leverancier.
- Regelmatig het gesprek aangaan met leverancier om te bespreken of hun aanbod voldoet aan de eisen en wensen van scholen.

Dit doet SIVON

- Gezamenlijke programma's van eisen opstellen op basis van de gezamenlijke behoeften van scholen.
- De programma's van eisen gebruiken bij toetsingen, aanbestedingen en leveranciersmanagement.
- Invloed uitoefenen namens het onderwijs op de markt.
- Monitoren wat er gebeurt in de markt onder andere door gesprekken met leveranciers.
- Wanneer er in de markt iets gebeurt dat niet in belang is van scholen, gaan wij namens de scholen, in gesprek met de marktpartij.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen door leveranciers

Wat betekent dit?

- Leveranciers leveren een bijdrage aan toekomstbestendig onderwijs door maatschappelijke waarden te respecteren in hun bedrijfsvoering (transparant, duurzaam en met respect voor autonomie en privacy).
- Scholen stellen, o.a. via SIVON, kritische vragen aan leveranciers over o.a. MVO-beleid en verdienmodellen.
- Bij aanbestedingen wordt (ook) gekeken naar de publieke waarden.
- Leveranciers die publieke waarden respecteren, krijgen de voorkeur in inkooptrajecten.
- Door afspraken en voorwaarden op te stellen, wordt de markt gestimuleerd om volgens de publieke waarden te opereren.

Dit doet SIVON

- Leveranciers - namens de schoolbesturen - aanspreken op hun publieke rol.
- In aanbestedingen zijn de publieke waarden leidend.
- De politiek bewegen om in te grijpen op de onderwijsmarkt (als daar aanleiding voor is).

NB. Scholen willen werken volgens de publieke waarden, maar het moet ook uitvoerbaar zijn en niet te veel geld kosten. Hetzelfde geldt voor de overstap van bijvoorbeeld Big Tech naar een Europese alternatief. Het moet geen grote gevolgen hebben voor de primaire en secundaire processen binnen de school.

Kernboodschap

De digitale wereld biedt grote kansen voor het onderwijs: de ontwikkelingen van de leerlingen, het vakmanschap van leraren en de autonomie van scholen. Dat betekent dat scholen in vrijheid moeten kunnen kiezen voor technologie en systemen die passen bij hun onderwijsvisie en in lijn met de publieke waarden.

SIVON ondersteunt en begeleidt scholen in het maken van verantwoorde keuzes die passen bij hun onderwijsvisie. Samen zorgen we voor een gezonde en digitaal veilige onderwijsmarkt waarbij technologische innovatie hand in hand gaat met ethische verantwoordelijkheid, zelfbeschikking, privacybescherming en grip op data.

Als coöperatie van, voor en door scholen bundelen wij de krachten. We versterken de positie van scholen in de markt, stimuleren alternatieven die recht doen aan publieke belangen, vragen om transparantie van leveranciers en maken bindende afspraken met leveranciers. Daarnaast helpen we scholen om wet- en regelgeving – zoals de AVG en AI-verordening – niet als obstakel te zien, maar als hulpmiddel om grip te houden op data, ethiek en autonomie.

Wij geloven: scholen horen aan het stuur te staan van hun digitale toekomst. SIVON helpt scholen om, binnen duidelijke vangrails en met publieke waarden als kompas, hun digitale toekomst zelf vorm te geven: bewust, veilig en in volledige regie.